

Gyógyfürdő- és ásványvíztörvény a '20-as években

Magyarország vizekben gazdag ország volt mindig, így aligha meglepő, hogy a közegészségügy rendezéséről szóló 1876. évi XIV. törvénycikk már szabályozta a gyógyfürdőügyünket is. E törvény azonban a századfordulóra túlhaladottá vált, Széll Kálmán miniszterelnök hiába próbálta meg keresztülvinni a módosítását. A trianoni békekötés hamarosan teljesen új helyzetet teremtett. Írásunkban a gyógyfürdőről, az éghajlati gyógyintézetekről, a gyógyhelyekről, az üdülőlőhelyekről és az ásvány- és gyógyvízforrásokról szóló 1929. évi XVI. törvénycikk és indoklása alapján mutatjuk be a Horthy-kori szabályozás új céljait és alapelveit.

A magyar „birodalomban” 224 gyógyfürdő volt 1913-ban, a trianoni békekötést követően ebből – egy 1926-os adat szerint – mindössze 63 maradt. Gyógyfürdőink, éghajlati gyógyintézeteink és üdülőlőhelyeink közül azokat veszítettük el, amelyek felé irányult az idegenforgalmunk túlnyomó része a háborút megelőzően. Világfürdőinket elvették. Ráadásul a háború előtt, a későbbi Csonka-Magyarország területén a külföldi fürdővendégek száma fokozatosan csökkent, egyrészt fürdőügyünk fejletlensége, másrészt fürdőink drágasága következtében. Trianon után megcsappant az ásványvízkivitelünk is, egyedül keserűvízexportunk maradt jelentős (1927-ben 30 583 mázsa), ezzel szemben más ásványvizek behozatala fokozatosan nőni kezdett.

Artézi fúrások az Alföldön

A Bethlen-kormány felismerte: az ország fizetési mérlegét tekintve kiemelkedő jelentőségű a hazai idegenforgalom fejlesztése. A megmaradt ásványvizeink kellő kihasználása mellett hatásos gyógyfürdőfejlesztés alapja vehető meg. Az akkoriban végzett artézi fúrások reményt nyújtottak arra, hogy az Alföld mélyén rejtőző természeti kincsekkel jelentősen gyarapodni fog ásvány- és gyógyvizeink száma. Hajdúszoboszlón is hévizet találtak. Alig volt olyan külföldi ásványvíz, amelyet hazai ásványvízzel nem lehetett pótolni, csakhogy ásványvizeink jelentős része akkoriban még csak helyi használatra szolgált vagy kihasználatlanul folyt el.

Sokkal szomorúbb képet mutatott éghajlati gyógyhelyeink száma: 28 magaslati gyógyhelyünk közül csupán kettő maradt a trianoni Magyarországon. E szubalpin éghajlatú (tengerszint felett 400–1000 méterre fekvő) és külföldi vendégforgalommal rendelkező helyek egyike Lillafüred, a másik a Budapest területén fekvő Svábhegy volt, ezenkívül még Mátrafüredben láttak fejlesztési lehetőséget a törvényhozók. Igen nagy jelentőséget tulajdonítottak ezek gyógyhellyé fejlesztésének, mivel a főrőhelyek hiánya külföldi éghajlati gyógyhelyek látogatására kényszerítette a vendégeket.

Nyerészkedő intézmények – egészségügyi intézmények

Az intézményfejlesztést különösen a tőkehiány hátráltatta, a korabeli közfelfogás ugyanis a fürdő-, gyógy- és ásványvízüzemeket elsősorban nyerészkedő magánvállalkozásoknak, és nem egészségügyi intézményeknek tartotta. Kisajátítási jog hiányában a környező földbirtokosok kihasználták e vállalatok kényszerhelyzetét, aránytalanul magas vételárat illetve haszonrészesedést követeltek, vagy megakadályozták a legegyszerűbb közművek (csatornázás, világítás) kiépítését. Területükre a fürdővendégeket nem engedték be, így azok a fürdőépületbe szorultak, és mivel a kívánatos üdülést nem találták meg (például az orvos által előírt egészségügyi sétákat nem tehették meg), inkább külföldi intézményeket kerestek fel. Különösen a Balaton mellett volt probléma, hogy a községek bevételének legnagyobb részét a fürdővendégek, illetve az üdülők által lakott épületek (villatulajdonosok) adója szolgáltatta. Ebből azonban a különálló nyaralótelepnek semmit sem juttattak, amit például a község belterületén a közvilágítás kiépítésére fordíthattak volna. A csekély befogadóképességű intézmények képtelenek voltak nagyobb idegenfogalmat lebonyolítani a fürdőidény rövid tartama alatt, a téli idény bevezetése viszont csarnokok, télikeretek építését követelte meg volna. Tőkeszegénységük miatt ásvány- és gyógyvízüzemeink is képtelenek voltak a forrást foglalni, illetve nem tudták a víz kitermeléséhez szükséges berendezéseket sem beszerezni.

A szemlélet megváltoztatása

A szemléletváltást az 1929. évi XVI. törvénycikk hozta meg. Ennek új, gyógyvízzel vagy forrástermékkel gyógyító gyógyfürdők, folyó vagy tóvizet gyógyításra használó vízgyógyintézetek, éghajlati tényezők (légnyomás, levegő tisztasága és víztartalma, általános hőmérséklet, légáramlatok, fénybehatás) igénybevételevel gyógyító éghajlati gyógyintézetek, továbbá új, az egészség megelőző védelmét szolgáló, az év nagy részét zárt helyen töltő városi lakosok tiszta levegőn való pihenését biztosító üdülőhelyek létesítése, illetve a meglévő intézmények befogadóképességének a növelése volt a célja. Hasonló volt az ásvány- és gyógyvizek tekintetében is a szempontja. A gyógyfürdőknél és gyógyintézeteknél gyógyító eszközöket használó orvost kellett alkalmazni, az intézményeket csak a népjóléti és munkaügyi miniszter engedélyével lehetett megnyitni. A miniszternek az Országos Forrás- és Fürdőügyi Bizottság volt az indítványozó és véleményező szerve.

A törvény közigazgatási szervet adott a környező településnek, azaz gyógyhelyet lehetett létesíteni a minisztertanács engedélyével. A gyógyhely a gyógyfürdőből (éghajlati gyógyintézetből) és a környező területből állt, tehát akár több szomszédos község területe is részben vagy egészben a részévé vált. A gyógyhelyen hatósági biztos működött, aki a közegészségügy, a közrend, a közcsend, a közérkölciség és a közbiztonság felett őrködött. Felügyelte azt is, hogy az indokolt mértéket ne ha-

ladják meg a lakás, az élelmezés és az egyéb szükségleti cikkek árai. Gyógyhelyen gyógyhelyi hivatalos orvost jelöltek ki. A gyógyhely ügyeinek intézésére gyógyhelyi bizottságot kellett alakítani, amely képviselte a hely érdekeit, illetve beszédte és felhasználta annak jövedelmeit. Bizonyos feltételek mellett a helybeli fürdőegyesület is elláthatta a bizottság feladatait. A gyógyhellyé nyilvánítás legfontosabb következménye az volt, hogy gyógyhelyi díjat lehetett szedni, a községi pótagó 30%–50%-át pedig a bizottság részére közegészségi, útépitési és fenntartási, világítási, köztisztasági, szépítési célokra kellett kifizetni. Új gyógyfürdők, éghajlati gyógyintézetek, ásványvíz- és gyógyvízforrások üzembe helyezésére pedig a vállalkozónak húsz évre adómentességet lehetett adni. Ha a gyógyhely közérdekű (vízvezetéki, csatornázási, talajvíz-elvezetési, világítási, partrendező, parkozási és fürdőház-építési) munkáinak elvégzését a gyógyhely jövedelme (gyógyhelyi díj és községi pótagó-részesedés) nem fedezte, akkor a gyógyhelyen lévő ingatlanok tulajdonosaiból – már akkor is, ha csak a többségük kívánta – érdekeltségi kör jöhetett létre. A kereskedelemügyi miniszternek posta- és táviróállomásokkal kellett ellátnia a gyógyhelyeket.

A védőövek

A gyógyhely védelmében a törvény belső és külső védőöv megállapítására adott lehetőséget. A belső védőövnek az volt a célja, hogy mezőgazdasági, ipari vagy kereskedelmi üzem a gyógyhelylátogatók gyógyulási feltételeit, nyugalmaát ne zavarja. Ugyanis sok gyógyfürdő (éghajlati gyógyintézet) működését bénította meg, hogy közelében istállógazdaságot helyeztek el. Ekkortól viszont a belső védőöv területén üzem csak akkor működhetett, ha azt a hatóság engedélyezte. A külső védőöv határain belül a gazdasági művelési módot megváltoztatni nem lehetett, vagy épp ellenkezőleg: szükség esetén meg kellett változtatni a gyógyfürdő (éghajlati gyógyintézet) érdekében. Például halastavak létesítése elriaszthatta volna a vendégeket a szúnyoginvázió miatt. Különösen a Balaton-part somogyi részének fürdőinél volt probléma az ivóvízellátás mellett a környező árnyas erdők hiánya. Így a törvény az alföldi erdő telepítéséről és a fásításokról szóló 1923. évi XIX. törvénycikket rendelte alkalmazni, úgy, hogy mind a külső, mind a belső védőöv területén a silány legelőket vagy egyéb gyenge termőerejű területeket és a vízmosásokat be kellett erdősíteni, az orvosi rendeletre előírt séták céljára pedig a külső védőöv területén gyalogutakat kellett kihasítani.

A mesterséges ásványvizek tilalma

Az ásványvizeket a rendes víztől eltérő vegyi összetételük, fizikai tulajdonságaik (hőmérséklet, nyomás, felhajtó erő) és geológiai eredetük különböztetik meg, közülük a gyógyító erővel rendelkezők a gyógyvizek. A törvény az ásványvíz és a

gyógyvíz elnevezés használatát és e vizek forgalomba hozatalát a népjóléti és munkaügyi miniszter engedélyéhez kötötte, mesterséges ásványvíz készítését és forgalomba hozatalát pedig nem (illetve csak az ilyen üzemek felszámolásáig) engedte meg. Az ásványvíz nem vált mesterségesé, ha szénsavval telítették vagy a színesedés elkerülése végett vastalanítva lett, e tényeket azonban a palackokon jelölni kellett. Az ásvány- és gyógyvízforrás védelmére forrásvédterületet lehetett megállapítani, ahol ásást és fúrást csak a bányahatóság engedélyével lehetett kezdeni. Ugyanúgy, ahogy új gyógyfürdő létesítése érdekében ingatlanokat lehetett kisajátítani, kisajátítható volt az az ásvány- és gyógyvízforrás is, amelynek vizét felhasználás nélkül engedték elfolyni. Aki pedig a törvény rendelkezéseit súlyosabban megsértette, vétséget követett el, és három hónapig terjedhető fogház volt a büntetése. A törvény büntette többek között azt is, aki az ásványvíz vagy gyógyvíz forrásába tisztátlan vagy egyéb undort keltő tárgyat akár csak megkísérelt beletenni.

A kerettörvény

Az 1929. évi XVI. törvénycikk csak alapelveket rögzített az általa szabályozott intézmények sokfélesége miatt, elfogadását követően számos miniszteri rendelet tette közzé a részletszabályokat. A törvény úttörő volt a tekintetben, hogy a magyar fürdő- és ásványvízügyet közegészségügyi kérdéssé tette, így a célhoz anyagi eszközöket is rendelt. A Bethlen-kormány helyesen értette meg az idegenfogalom jelentőségét, adóssága maradt viszont egy átfogó turisztikai törvény megalkotása. Ne feledjük, hogy akkoriban Szentendre, Leányfalu, Visegrád erdői még a látogatók előtt el voltak zárva, pedig a természetjárás jól beilleszthető a preventív egészségügyi védelem eszközeinek sorába.

Függelék

Írásunk függeléke egy Somogy vármegyében bevezetett szabályrendeletet mutat be, melyet Somogy Vármegye Hivatalos Lapjában hirdettek ki 1929-ben. A szabályrendelet az 1929. évi XVI. törvénycikkkel összefüggésben rámutat arra, hogy a Balaton-parti panziótulajdonosok nyereszkedésének alig volt felső határa. A forrás-szöveget betűhíven közöljük.

Somogy vármegye törvényhatósági bizottsága által Kaposváron, 1929. évi május hó 6-án tartott évnegyedes közgyűlés jegyzőkönyvének kivonata. – 251–9805–1929. kg. szám.

A vármegye alispánja bemutatja a balatonparti községekben, gyógy és üdülőhelyeken gyakorolható szállodai, penzió és vendéglői iparokról szóló szabályrendelet tervezetét.

Véghatározat.

A vármegye alispánja által bemutatott a balatonparti községekben gyógy és üdülőhelyeken gyakorolható szállodai, penzió és vendéglői iparokról szóló szabályrendeletet elfogadjuk és jóváhagyjuk.

Megokolás.

Somogy vármegye balatonmenti községeiben a fürdő élet fejlődésével egy új iparág alakult ki, amelynek gyakorlása az 1922. XII. t.-c.-ben megszabott feltételeken kívül a balatoni fürdőélettel kapcsolatos oly jelenségeket is tüntet fel, amelyek szükségessé tették, hogy ezen iparüzés feltételei szabályrendeleti uton rendeztessenek.

A szabályrendelet alkotását indokoltta tette azon körülmény, hogy a gomba módra elszaporodott pensiók, hatósági ellenőrzés nélkül a balatoni fürdőélet fejlesztéséhez megkívánt általános követelményeknek sem feleltek meg. A szobák kellően bútorozva nem voltak. A fürdővendégek jogait biztosító hatósági intézkedésre mód nem volt. A pensió árak ugrásszerűen emelkedtek és a nyaraló közönség részéről állandóan panasz tárgyává tétetett, hogy a pensió és szálloda, vendéglői üzemekben nemcsak pihenést nem találtak, hanem állandóan kellemetlenségnek voltak kitéve. Ezen szabályrendelet részletesen megszabja, úgy a pensió, szálloda és vendéglő tulajdonosok, mint a fürdővendégek jogait és kötelezettségeit, ennél fogva az érdekeltek panaszukra hatósági uton is orvoslást nyerhetnek a szabályrendelet vonatkozó rendelkezései alapján. A szabályrendelet míg egyrészt módot nyújt hatósági beavatkozásra, főképpen ellenőrzésre, irányításra és árszabályozásra, másrészt hatósági védelmet nyújt a pensió és szálloda tulajdonosoknak és lehetőséget arra, hogy üzemi hírnevüket megalapozhassák, anyagilag az arra érdemesek megerősödhessenek és közvetve a balatoni fürdőélet fejlesztéséhez hozzájáruljanak.

A szabályrendelet tervezetet Zala-, Somogy- és Veszprém vármegyék együttesen alkották meg azzal a céllal, hogy az egész Balaton mentén egységes irányelvek mellett biztosítsák ezen iparág további fejlődését s azt összhangba hozzák a balatoni fürdőélet követelményeivel.

Ezen véghatározat ellen a vármegyei hivatalos lapban való közzétételt követő 8. naptól számított 15 nap alatt a vármegye alispánjánál benyújtandó fellebbezésnek van helye.

Ezen véghatározatunkat a vonatkozó szabályrendelettel együtt a vármegyei hivatalos lapban közzétenni rendeljük.

K. m. ft.

Kiadta: *Dr. Csehy János*, vm. aljegyző.

251-9805-1929. gy. szám.

Szabályrendelet a balatonparti községekben, gyógy- és üdülőhelyeken gyakorolható szállodai, penzió és vendéglői iparokról

1. §. E szabályrendelet joghatályának területén szállodai, penzió, vendéglői ipart csak azok gyakorolhatnak, akiknek az illetékes iparhatóság az 1922. évi XII. t.-c. 14. §-a illetve 34. §-a alapján arra iparendélyt adott. A felsorolt iparok keretében szeszitalokat csak az illetékes pénzügyi hatóság italmérési engedélye alapján szabad árusítani.

2. §. Az 1. §-ban felsorolt iparok gyakorlására az 1922. évi XXI. t.-c. 35. §-a szerint csak az a kapott iparendélyt, aki az említett törvényben megállapított általános feltételeken felül megbízhatóságát igazolja és e szabályrendeletben megállapított követelményeknek eleget tesz. A megbízhatóságot a hatóság az engedélyért folyamodó erkölcsi bizonyítványa, a hivatalból tudomására jutott adatok és szükség esetén a folyamodó lakóhelye rendőrhatalóságától kért vélemény alapján állapítja meg.

A 10-nél több de 20-nál kevesebb vendégszobából álló szállodai vagy penzió üzemet folytatni akarók a törvényben előírt képesítést is igazolni tartoznak.

3. §. Az 1. §-ban említett iparok gyakorlására vonatkozó engedélyt a hatóság csak abban az

esetben adhatja meg, ha az épület, illetve helyiség amelyben a kérelmező az ipart gyakorolni kívánja, a közrendészeti, közterkölcsi és közegészségügyi, valamint közbiztonsági és tűzrendészeti szempontból teljesen kifogástalan. Azt, hogy az épület, illetve a helyiség közterkölcsi, közrendészeti, illetve közegészségügyi, közbiztonsági és tűzrendészen szempontból kifogástalan-e és hogy az épületen illetve a helyiségben az ipar megkezdése előtt kell-e még bizonyos átalakításokat stb. eszközölni s ha igen milyeneket, az I. fokú iparhatóság helyi szemle útján állapítja. A helyszíni szemléhez meg kell hívni a járási orvost, az illetékes községi előljáróságot, a helyi fürdőegyesületet és a tiz kiadó szobánál kisebb épületeknél a felmerülő szükséghez képest – tiz kiadó szobánál nagyobb épületeknél pedig – minden esetben a vármegyei államépítészeti hivatal ezen feladatra kijelölt mérnökét is. A községi előljáróság és fürdőegyesület elmaradása a helyszíni szemle megtartását nem gátolja, de ezeknek fellebbezési joga érintetlen marad.

A helyszíni szemle költségeit a kérelmező előlegezni köteles.

4. §. Az 1. §-ban felsorolt iparüzemekben csak olyan magyar állampolgárokat szabad alkalmazni, akiknek szabályszerű munkakönyvük van (cselédkönyvük van) és erkölcsi, politikai, közrendészeti és egészségi szempontból kifogás alá nem esnek és nem undorító külsejűek. Az 1. §-ban felsorolt iparüzemek tulajdonosai kötelesek gondoskodni arról, hogy az alkalmazottak csendesen, illedelmesen, a vendégekkel szemben udvariasan viselkedjenek és minden sértő, vagy kihívó magatartástól tartózkodjanak, továbbá, hogy alkalmazottaik a vendégeket tiltott szerencsejátékokra ne csábítsák, a vendégekkel erkölcsstelen üzemeket ne folytassanak. – A női alkalmazottaknak a vendégekkel együtt ülni és azok mulatozásaiban bármi címen részt venni és a vendégeket költekezésre csábítani nem szabad. Az I. fokú rendőrhatalóság elrendelheti, hogy a tulajdonos azokat az alkalmazottakat, akik az előző bekezdésben foglaltaknak nem felelnek meg, elbocsássa. Az e tárgyban hozott határozat ellen birtokon kívül lehet fellebbezni.

5. §. Az ipari üzem tulajdonosa köteles amikor az üzemet megkezd, az összes alkalmazottakról két példányban kiállított névjegyzéket készíteni és azt az illetékes községi előljáróságnak bemutatni. A névjegyzékben az alkalmazottak összes személyi adatait fel kell tüntetni és meg kell külön jelölni a munkakönyvét (cselédkönyvet) kiállító hatóságot, a kiállítást elrendelő határozat számát, továbbá az alkalmazott utolsó tartózkodásának helyét és időtartamát, végül alkalmaztatási minőségét. Az üzletmenet során beálló változásokat a változás napjától számított 24 órán belül a községi előljáróságnak ugyancsak két példányban kell bejelenteni. A kimutatás egy példányát a községi előljáróság megőrzi, a másik példányt az I. fokú rendőrhatalósághoz küldi meg.

6. §. Az 1. §-ban felsorolt üzemekben minden néven nevezett szerencsejáték tilos.

7. §. Az 1. §-ban felsorolt iparüzemekben az iparendélyt, italméresi engedélyt és az üzemmel kapcsolatos minden más engedélyt szembetűnő helyen ki kell függeszteni.

8. §. Az 1. §-ban felsorolt iparüzemek állandó iparhatósági és rendőrhatalósági ellenőrzés alatt állanak. Az üzemtulajdonos köteles megengedni, hogy a magukat kellően igazoló hatósági közegek a szabályrendelet intézkedéseinek betartását ellenőrizzék. Az iparhatóság és a helyi rendőrhatalóság az 1. §-ban felsorolt üzemek tulajdonosait kötelezheti, hogy az iparüzem folytatására szolgáló épületen, illetve helyiségekben, vagy annak felszerelésében és berendezésében a közrendészeti, közterkölcsi és közegészségügyi, valamint a közbiztonsági és tűzrendészeti szempontokból szükséges átalakításokat végezzen, illetve a hiányokat pótolja, az elhasznált, vagy elavult tárgyakat új megfelelő tárgyakkal kicserélje.

Különleges határozmányok.

9. §. A szállodákban csak a teljesen egészséges, száraz, dohmentes, világos, egymástól elkülönített, a közbiztonsági követelményeknek is megfelelő és állandóan e célra használt szobákat szabad bérbeadni. 36 köbméter terjedelmű szobát legfeljebb két ember részére, ennél nagyobb szobát pedig legfeljebb három ember részére szabad bérbeadni. Az egymással összefüggő szobák összekötő ajtóit

zárral és tolózárral kell ellátni és ha más más bérlőjük van, azokat egymástól az ajtók lezárásával teljesen el kell különíteni.

10. § Minden szobát legalább a következő felszerelési tárgyakkal kell ellátni:

a) használatra alkalmas matracral és fehér lepedővel ellátott ágy, vagy pamlag, (szalmazsák használata tilos)

b) nyughelyenkint fehér huzattal ellátott két fejpárna,

c) fehér lepedőbe burkolt paplan, vagy gyapjutakaró,

d) teljes mosdó felszerelés, amelyhez tartozik: 1. egy drb. legalább 40 cm. átmérőjű mosdótál, 2. mosdóvizes kancsó, 3. szappantartó, 4. fogkefetartó, 5. kiöntőveder, 6. szájvizardó üveg és 7. pohár és mindezeknek elhelyezésére alkalmas, könnyen tisztítható mosdóasztal,

e) ágyankint egy-egy éjjeliszekrény, személyenkint 1–1 éjjeliedénnyel,

f) a vendégek számára megfelelő méretű ruhaszekrény,

g) ruhafogas,

h) falitükör,

i) asztal és legalább két szék,

j) vizesüveg legalább két vizespohárral,

k) vendégenkint egy-egy törülköző,

l) villanyos csengő.

A fehérneműket és törülközőket hetenkint egyszer, a vendég távozásakor pedig minden esetben tiszta fehérneművel kell kicserélni. A használt fehérneműket tilos benedvesítés és mángorlás, vagy préselés után, mosás nélkül bocsájtani a vendégek használatára.

Az ablakokat redőnnyel, vagy fatáblával (spalettel), vagy legalább át nem látszó függönnyel kell felszerelni.

Ha a szálloda vízvezetéki csatornázással van ellátva és folyóvizet szolgáltat s ennek megfelelően a falba erősített mosdótartály, vízvezetéki csappal és lefolyócsővel van felszerelve, a 10. §. b) pontja alatt 2, 5. és 6 számokkal megjelölt tárgyak feleslegesek.

11. §. A szálloda tulajdonosa köteles vendégeinek kiszolgálásáról s a bérelt szobák takarításáról külön díjazás nélkül gondoskodni. Kiszolgálás és takarítás alatt kell érteni a vendégek cipőinek és ruháinak naponkinti tisztogatását, lakóhelyiségeinek naponkint rendszeres takarítását, napközben a szükséges apró szolgáltatásokat (ivó és mosdóvíz vitele, a szennyesvíz kiöntése stb.), a szoba padlójának hetenkint legalább egyszer való felsurolása, a parkettnek naponkint való átkéféltetését és a szükséghez képest viaszkolását.

12. §. A szálloda tulajdonosa köteles minden vendég érkezését és távozását a közszégi előljárásságnak 24 óra alatt bejelenteni.

13. §. A szobákért felszámítható bért és annak esetleges járulékait szobánként feltüntetendő bérleveket köteles a szálloda tulajdonosa az I. fokú iparhatóságnak legkésőbb minden év április 1-ig látta-mozás végett bemutatni. Az iparhatóság a bejelentett bérek megfelelő voltát helyszíni szemle útján ellenőrizheti és a láttamozást a bejelentett bérek és járulékok leszállításától esetleg valamely járulék mellőzésétől teheti függővé. Az iparhatóság által láttamozott bérivet az illető szoba falán az ajtó közelében feltűnő helyen ki kell függeszteni. Az iparhatóság láttamozásával ellátott bérivben megállapított bérnél magasabb bért, illetve járulékot felszámítani nem szabad. A kifüggesztett bériven a szövegből vastag betűkkel kiemelten fel kell venni a következő rendelkezést: »A balatonparti községekben, gyógy- és üdülőhelyeken gyakorolható szállodai, pensió és vendéglői iparokról életbeléptetett szabályrendeletnek egy hatóságilag láttamozott példánya – amely szabályozza azt is, hogy a bérbeadott szobáknak milyen felszereléssel kell bírni – a szálloda, illetve pensió vezetőjénél bármikor megtekinthető.«

Azt a szobát, melyben a hatóságilag láttamozott bériv kifüggesztve nincsen, bérbeadni nem szabad. A bért és járulékot csak az iparhatóság hozzájárulásával szabad megváltoztatni.

14. §. E szabályrendelet joghatályának területén nyilvános zene, tánc, előadás és mutatóvány rendezéséhez, továbbá a záróra meghosszabbításához az érvényben levő kormányrendeletek szerint és azokban megszabott korlátok között adható rendőrhatalósági engedélyekre van szükség. A rendőrhatalóság az engedélyek megadásánál köteles arra is figyelemmel lenni, hogy a nyaraló vendégek éjjeli nyugalma ne szenvedjen.

15. §. Ha a szálloda tulajdonos egyúttal vendéglői üzemet tart fenn, a vendég kívánságára köteles neki étkezést szolgáltatni és a szoba bérét és a felszolgáló étel árát egységes napi összegben (pensió összegben) megállapítani. A pensió keretében a vendégnek reggel, délben, este a vendéglői menü étkezések keretében felszolgált mennyiségben és minőségben kell az ételket felszolgáltatni.

16. §. A szállodában bérbeadott szobák bérletét eltérő megállapodás hiányában minden nap délután 2 óráig, aznapra szóló hatállyal lehet felmondani. A délután 2 óra után történt felmondás csak másnapra érvényes. Ha a vendég a szállodában ellátást, pensiót is vesz igényben, a felmondás tekintetében a pensiókra vonatkozó szabályok érvényesek. Az eltérő megállapodás csak írásban és csak abban az esetben érvényes, ha az eltérés a vendég kívánságára történik.

A pensiók.

17. §. Pensió alatt e szabályrendelet szempontjából olyan vállalkozást kell érteni, melynek keretében a vállalat tulajdonosa legalább 5, azaz öt egyén részére tart fenn bútorozott szobát, kiszolgálást és étellemezést. Nem tekinthető pensió üzletnek: internátusok, emberbaráti intézmények fenntartása, továbbá villák, lakások egyes részeinek akár bútorozottak, akár bútorozatlanul napokra, egész hétre, vagy egész hónapra esetleg ellátással való bérbeadása abban az esetben ha a bérbeadás nem iparszerűleg történik és ha a bérlők részére fenntartott szobák száma hármat meg nem halad. Azt, hogy az iparszerűség fennforog-e az iparhatóság az összes körülmények figyelembevételével állapítja meg.

18. §. A pensió-ipar gyakorlása tekintetében jelen szabályrendelet 9–15. §-ait megfelelően kell alkalmazni a következő eltérésekkel:

a) Oly szobákat, amelyeket csak a mellettük levő már bérbeadott szobán keresztül lehet megközelíteni, nem szabad bérbeadni. A pensiótulajdonos köteles az ágyneműt és törülközőket minden vendég változás alkalmával, de legalább egy hetenkint egyszer tisztával felcserélni.

b) A pensióban nyilvános zene, tánc, előadások tartása tilos.

19. §. A pensiótulajdonos és vendége közötti jogviszony szabad megegyezés tárgya.

20. §. A pensióbérlő előzetes felmondás nélkül is megszüntetheti a bérszerződést és az eltöltött időre járó bérösszeg lefizetése után azonnal elhagyhatja a pensiót, ha a rendelkezésére bocsájtott lakóhelyiség férges, nedves, dohos, vagy ha berendezése a megszabott követelményeknek nem felel meg, vagy ha a kiszolgálás alapos kifogás alá esik, vagy ha a pensiótulajdonos, vagy alkalmazottja a vendéget megsérti, vagy tetteleg bántalmazza. Ilyen esetben a csonka napra a napi pensióbér 40 százalékát a lakásra és kiszolgálásra, 10 százalékát a reggelire, 30 százalékát az ebédre és 20 százalékát vacsorára kell számítani.

21. §. A pensió étellemezésének naponként legalább háromszori étkezésből (reggeli, ebéd, vacsora) kell állania. Az ételneműeknek táplálónak, romlatlan anyagból, tisztán és ízletesen elkészítetteknek kell lenniük. Kávéhoz csak lefőlözetlen (teljes) tejet szabad használni. Diétás ételkiszolgáltatását a vendég csak külön megegyezés alapján követelheti. A reggelit naponként délelőtt 10 óráig, az ebédet délután 3 óráig, a vacsorát pedig este 10 óráig kell kiszolgáltatni.

Vendéglő.

22. §. A vendéglői ipart csak olyan különálló helyiségekre szabad engedélyezni, melyek lakással nem állanak közvetlen összefüggésben. Pinchelyiségekre az iparendélyt a hatóság csak akkor adhatja meg, ha a pinchelyiség boltzata legalább egy félméterrel van a föld színe felett és ha a pinchelyiség belső magassága legalább 3 méter, továbbá, ha a helyiség tágas, egészséges, száraz, levegős

és ha a bejárat és kijárat megfelelően biztosítva van. A vendéglőhelyiségeket lakásul használni nem szabad. A konyhának és étkező-teremnek két különálló helyiségben kell lenniük. A helyiségek gondos tisztántartásáért, valamint az előírt egészségügyi szabályok pontos betartásáért a tulajdonos (üzletvezető) felelős.

23. §. A vendéglőtulajdonos köteles az üzemében kiszolgálásra kerülő minden fogyasztási cikkről árjegyzéket készíteni és annak egy példányát a vendéglő bejárata mellett kifüggeszteni, további példányát az étkező-helyiségben szembetűnő helyen kifüggeszteni, illetve a vendég rendelkezésére bocsájtani. A fogyasztásra kerülő cikkekért nem szabad az árjegyzékben megszabottnál magasabb árat követelni.

Oly helyen, ahol csak egy vendéglő van, a vendéglős az árjegyzéket az I. fokú iparhatóságnak láttamozás végett bemutatni köteles. Az iparhatóság a láttamozást az árak megfelelő mérséklésével teheti függővé. Az I. fokú iparhatóság elrendelheti az árjegyzéknek láttamozás végett való bemutatását oly helyen is, ahol több vendéglő van, ha gyanú van arra, hogy a vendéglősök kartelbe léptek és az árjegyzékben kitüntetett ár tulmagas.

24. §. A vendéglőtulajdonos köteles az ebédre és vacsorára úgynevezett menürendszert fenntartani. A menü keretében felszolgálásra kerülő ételek adagolásának kielégítőnek kell lennie.

25. §. A vendéglő zárójára tekintetében mindenkor a hatályban levő miniszteri rendeletek az irányadók. Az alatt az idő alatt, amíg a vendéglőt zárva kell tartani, a vendéglő helyiségeiben vendég nem időzhetik, a vendéget kiszolgálni még zárt ajtó mögött, utcán át is tilos.

26. §. Az olyan szállodai és pensiói havibérletet, amely nem pensió-jellegű, mert csak szállást és kiszolgálást foglal magában, a vendég bármikor indokolás nélkül megszüntetheti. Megszüntetés esetén a letelt időre a havi bérletdíjnak a napok száma szerint kiszámított összegét kell fizetni.

Büntető határozatok.

27. §. Az a szálloda-, pensió-, vagy vendéglőtulajdonos, bérlő, vagy felelős üzletvezető, aki a szabályrendeletet 1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 21, 22, 23, 24 és 25. szakaszainak valamely rendőri rendelkezését, vagy tilalmát megszegi, vagy megszegésénél bármely módon közreműködik, illetőleg azok megszegését alkalmazottai részéről eltűri, amennyiben cselekménye, vagy mulasztása súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és e szabályrendelet alapján 5 napig terjedhető elzárással és az 1928. évi X. t.-c. 3. §.-ában meghatározott feltételek fennforgása esetén 100 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

28. §. E szabályrendeletbe ütköző kihágások felett elsőfokon a járás főszolgabírája, másodfokon a vármegye alispánja ítélkezik. Harmadfokon a szabályrendelet 4, 6, 10, 13, 14, 15, 18 b.) 23 és 25. §-aiba ütköző kihágások felett a m. kir. belügyminiszter ur, az 1, 5, 7 és 24. §-ok eseteiben a m. kir. kereskedelemügyi miniszter ur; végül a 9, 11, 18 a.) 21 és 22. §-ok eseteiben a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter ur dönt.

29. §. E szabályrendelet a kormányhatósági jóváhagyást követő szabályszerű kihirdetés után a 30. napon lép életbe.

Kelt Somogy vármegye törvényhatósági bizottságának Kaposváron, 1929 évi május hó 6-án tartott évnegyedes közgyűléséből.

Stephaich Pál, alispán.